

Василь Симоненко «Лебеді материнства»

Компетентнісні літературні вправи

УДК 373.5.016:821.09.161.2+19(092)СИМОНЕНКО
<https://doi.org/10.33989/3083-6387.2025.1.329192>

1. Компетентнісно зорієнтоване літературне питання:

- первинне читання й враження від поезії та її аналіз;
- «настрій», «лірика», «патріотична лірика».

Завдання для суб'єктів КД ЛЗ*: підготувати учнів до сприйняття поезії; виявити «настрій» вірша та читацьке враження; з'ясувати родово-жанрову належність поданого тексту; повторити поняття «лірика» в зіставленні з музичним текстом; з'ясувати значення поняття «патріотична лірика»; позначати настрій символами у поезії «Лебеді материнства».

Формування літературної компетентності учнів:

1. Читацька компетентність: літературознавча.
2. Наскрізнi вміння: аналізувати, розв'язувати, критично й системно мислити.
3. Ключова компетентність: культурна компетентність.

Продукт читацької діяльності: усна відповідь учнів-читачів; заповнена сторінка «образними символами» — «настрій».

Орієнтовна основа читацьких дій суб'єктів КД ЛЗ:

- 1.1. Яке враження справила на вас поезія?
- 1.2. Який настрій домінує в поезії «Лебеді материнства»?
- 1.3. До якого роду належить цей текст?
- 1.4. Який жанр цього ліричного твору?
- 1.5. Дайте визначення лірики; оди.
- 1.6. Чи поняття «лірика» та «ода» тісно взаємопов'язані між собою?
- 1.7. Що було поштовхом до написання патріотичної поезії для Василя Симоненка?

2. Компетентнісно зорієнтоване літературне питання:

- з'ясувати тему вірша «Лебеді материнства», його підтексту.

Завдання для суб'єктів КД ЛЗ: з'ясувати тему вірша; виявити підтекст вірша «Лебеді материнства»; виокремити образні вислови з вірша-лірики; формувати навички працювати з поняттями та словником.

Формування літературної компетентності учнів:

1. Читацька компетентність: інтерпретаційна.
2. Наскрізнi вміння: забезпечувати досягнення результату, приймати рішення, обирати способи розв'язання ситуації.

*КД ЛЗ — компетентнісно-діяльнісне літературне заняття.

© Валерія Коротюк, 2025

Валерія Коротюк,

учитель української мови і літератури,
Довгопристанський ліцей Синюхино-Бридської сільської
ради Миколаївської області

Василь Симоненко

3. Ключова компетентність: навчання впродовж життя.

Орієнтовна основа читацьких дій суб'єктів КД ЛЗ:

- 1.1. Який провідний мотив вірша «Лебеді материнства»?
- 1.2. Що символізують «Лебеді материнства»?
- 1.3. Хто є головним ліричним героєм вірша-лірики?

Продукт читацької діяльності УЧ: усні відповіді; коментарі / тлумачення.

3. Компетентнісно зорієнтоване літературне завдання: Підтексти. Риторичні фігури. Метафора. Ціннісно-етичний вибір

Завдання для суб'єктів КД ЛЗ: виокремити ціннісні норми риторичних фігур / метафор із вірша-лі-

рики; набувати навичок укладати порівняльну таблицю з виявленням читацького ставлення / позиції.

Формування літературної компетентності учнів:

1. Читацька компетентність: аксіологічна.
2. Наскрізнi вміння: логічно обґрунтовувати позицію.
3. Ключова компетентність: громадянська / соціальна.

Орієнтовна основа читацьких дій суб'єктів КД ЛЗ:

- 1.1. Виокремити риторичні запитання. З'ясуєте, про що йдеться.
- 1.2. Зверніть увагу на назву вірша-лірики Василя Симоненка. З'ясуєте, автор використовує її в прямому чи переносному значенні. Виявіть підтексти цієї метафори.
- 1.3. Заповніть узагальнювальну таблицю «Ціннісно-етичні норми вірша-лірики і мій вибір».

Продукт читацької діяльності: відповідь-обґрунтування виявлених підтекстів риторичних фігур; коментар метафори; ціннісно-етичний вибір; заповнена таблиця.

Ціннісно-етичний вибір читача / читачки

№ з/п	Риторичні запитання / метафори	Тлумачення учнів-читачів
1.	«Куди вони мандрували?»	
2.	«Що там тривожили лебеді?»	
3.	«Лоскотали марево», «душу затріпочуть», «прийдуть верби і тополі», «заглядає в шибку казка»	
Словник ціннісних норм для вибору учнів-читачів		Любов; дорогоцінні речі; традиції; Батьківщина; вибір; воля; доля; жінка-матір; спогади; знання як артефакти
Ціннісно-етичний вибір учня-читача / учениці-читачки		

4. Компетентнісно зорієнтована літературна задача:

- практично відпрацюйте теоретичні відомості через виконання умов задачі та використання, за потреби, додаткових джерел.

Передзавдання: перегляньте сторінки підручника або ознайомтесь із поданим нижче текстом.

Щоб розв'язати задачу, маєте згадати / установити рік народження Симоненка або вирахувати в інший спосіб.

Фрагмент тексту для виконання літературної задачі:

Василь Симоненко народився 8 січня у селі Біївці Лубенського району на Полтавщині. Маленького Василька виховували мама і дід — батько покинув родину. У школі майбутній поет вчився добре, попри те що до неї доводилося йти пішки багато кілометрів. Спочатку навчався в Єнківцівській початковій школі. Потім продовжив навчання в селі Тарандинці. Василь Симоненко прожив недовгий вік, 10 років активно займався творчістю. За життя написав сотні віршів. Більшість творів видавав самвидавом, завдяки чому і став відомим. Він брав активну участь у роботі клубу, багато їздив Україною, виступав на літературних вечорах.

Умова задачі: з'ясуєте, у якому році народився Василь Симоненко. Скільки йому було років, коли батько покинув родину? Скільки кілометрів доводилося щодня йти хлопчику до школи? Скільки років прожив поет? Яких труднощів та випробувань може зазнати людина? Поясніть, як математика може допомогти краще усвідомити історію та значення літературних подій.

Дані	Відповіді / обґрунтування
1. Рік народження Симоненка	1935 рік
2. Рік, коли батько покинув родину	Хлопчику був 1 рік
3. Кількість пройдених кілометрів до школи в один бік	9 кілометрів
4. Кількість прожитого життя	28 років

5. Роздуми / враження / висновки учня-читача / учениці-читачки

Василь Симоненко — справжній майстер слова. Його поезія, смілива, відверта, ніжна й гнівна, завжди знаходитиме свого читача.

Читаючи твори В. Симоненка, розумієш, що для нього було головними цінностями в житті: зв'язок з родиною, рід, Батьківщина, саме життя, сповнене подій та емоцій, насичене та осмислене. Перегорнувши сторінки творчості В. Симоненка, усвідомлюєш, що треба не тільки уважніше ставитися до власних життєвих принципів, а й сповнювати своє життя бажанням відкривати нове і творити, насичувати його енергією та поспішати жити!